జీవితంలో కొన్ని కొన్ని సంఘటనలు మనసులో చెరగని ముద్రలు వేస్తుంటాయి. ఆ సంఘటనల తాలూకు వ్యక్తులు శాశ్వతంగా మనసులో నిలిచిపోతూంటారు. ఆ వ్యక్తులు మనకు ఆప్తులు కావచ్చు, సన్నిహితులు కావచ్చు, మిత్రులు కావచ్చు, పరిచయస్థులు కావచ్చు. అసలు ముక్కూ మొహం తెలియని వారైనా కావచ్చు.

అలాటి సంఘటనే ఈ కథావస్తువు. అలాటి వ్యక్తులే ఇందులో పాత్రలు. ఇందులో నూతనత్వం లేకపోవచ్చు. విప్లవం లేకపోవచ్చు. కాని ఈ రచయిత మనసును సున్నితంగా అమూలాగ్రం కదిలించి వేసిం దా సంఘటన.

అప్పుడే ఏనిమి దవుతూంది.

చిక్కడపల్లి బస్‌స్టాపులో జనం పెరిగిపోతున్నారు. సికిందరాబాద్ స్టేషన్, నాంపల్లి, రెసిడెన్సీ బస్సులు పిచ్చికుక్కల్లా తిరుగుతున్నాయి. రణగొణ ధ్వనిగా ఉంది వాతావరణం.

'జిందగీ ఏక్ సఫర్ హై సుహానా' — కిశోర్ హుషారుగా పాడుతున్నాడు సుధా హోటల్లో.

కాని ఇవేవీ వేణుని కదిలించలేదు.

బస్ స్టాప్‌లోనే కొట్ల మధ్య లోపల ఉన్న రేకుల షెడ్డులో ఆనందంగా నిద్రపోతున్నాడు అతగాడు. బద్ధకంగా ఓ సారి కదిలి, రెండో వైపు తిరిగి నిద్రకు పడ్డాడు.

"టిక్ ... టిక్."

తలుపు చప్పుడు వేణు చెవుల్లో దూరింది. కాని లేవలేదు.

"టిక్ ... టిక్." కాస్త గట్టిగానే పలకరించింది శబ్దం. వేణుకు మెలకువ వచ్చింది. టైము చూసుకున్నాడు. ఎనిమిదీ పన్నెండు. తొమ్మిదిగ్గానీ లేవడు మామూలుగా.

"టిక్ ... టిక్."

ఒళ్లు చుర్రుమంది వేణుకు. కోపం నసాళాని కంటింది. ప్రొద్దున్నే వచ్చి తనను నిద్ర లేపుతున్న ప్రబుద్ధుడు ఎవరు? ఛడా మడా దులిపేయా లనిపించింది. ఆవేశంలో లేచి దుప్పటి గిరాటెట్టి, ఒక్క అంగలో తలుపు దగ్గరకు వచ్చాడు.

"టిక్ ... టిక్."

ఒక్క ఊపులో — "యూ రాస్కెల్" అంటూ తలుపు తెరిచిన వేణు తెల్లబోయాడు.

"నమస్కారమండీ!" ఎదురుగా తెల్లని పంచె, తెల్లని చొక్కా, కొద్దిగా మాసిన కండువా, కళ్లజోడు, నెరిసిన జుట్టు వగైరాలతో ఒక వృద్ధుడు నిలబడి ఉన్నాడు, చిరునవ్వుతో.

కోపం దిగమింగాడు వేణు!

ఎవరీయన?

ప్రొద్దున్నే ఇంత నిర్మొహమాటంగా నిద్రలేపి, అంతకన్నా నిర్మొహమాటంగా నమస్కారం చెబుతున్నాడే!

అనుకోకుండా కొన్ని సంఘటనలు జరుగుతుంటాయి. అవి జీవితంలో చెరగని ముద్రలుగా నిలచిపోతాయి. లోకం అంతా మోసం అనుకొని, ఎవరు ఏపని చేసినా కూటికోసం వేసిన ఎత్తుగా భావించి, తనకు తెలిసిందే లోకంగా భావించడం, మాట్లాడడం నాగరీకమా?

వేణు కోపం కక్కాలేక, మింగాలేక, "నమస్కారం! ఎవరు మీరు?" అని ప్రశ్నించాడు.

"మీరు ఇప్పుడేనిద్రలేచినట్లున్నారు. ఫరవాలేదు కానీయండి. మీ దిన కృత్యాలు కానివ్వండి ముందు. తొందరేమీ లేదు" అని ఆగంతుకు డనటంతో నీరసపడిపోయి, 'ఇక నిద్రకు స్వస్తి' అనుకుంటూ, "రండి, లోపలకు వచ్చి కూర్చోండి" అని దారి ఇచ్చాడు. ఆయన "థాంక్స్" అంటూ లోనికి వచ్చి, వేణు చూపించిన కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

వేణు తన పనులు మొదలెట్టాడేగాని, ఆయనెవరో అంతుబట్టడం లేదు. పైగా తను ఆయనకు తెలుసా అంటే అది కూడా అనుమానంగానే కనపడుతూంది.

వేణు ముఖం కడుక్కుని వచ్చేసరికి, ఆయన కూర్చుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు. టవల్‌తో ముఖం తుడుచుకుని, భుజాన వేసుకుని, తల దువ్వుకుంటూ వచ్చి ఆయన ఎదురుగా మరో కుర్చీలో కూర్చున్నాడు, ఇక చెప్పండి అన్నట్లుగా.

ఆయన ఆలోచనల్లోంచి ఇవతల పడి, అతన్ని చూసి నవ్వుతూ, "మీ పనులన్నీ పూర్తయ్యాయా?" అని ప్రశ్నించాడు.

"ఆఁ అయ్యాయి లెండి." దువ్వెన టేబిల్ మీద పెట్టాడు.

"మిమ్మల్ని ప్రొద్దున్నే నిద్ర లేపినట్లున్నాను. క్షమించాలి."

అనవసరమైన ఉపోద్ఘాతంలాగా తోచింది వేణుకు.

"లేపారుగదా! ప్రస్తుతానికి వచ్చి, విషయమేమిటో చెప్పండి." కటువుగానే సమాధాన మిచ్చాడు.

ముసలాయన ఓ సారి ఇబ్బందిగా అటూ ఇటూ కదిలాడు.

"మీ పేరు ..."

"వేణుగోపాల్. రైల్వేలో ఆడిటర్‌గా పనిచేస్తున్నాను." చెప్పేశాడు వేణు.

"చూడండి, వేణుగోపాల్ గారూ, నా పేరు శివరామయ్య. మాది గుంటూరు ప్రాంతం. ఆరేడు సంవత్సరాలుగా నేను ఈ నగరంలోనే ఉంటున్నాను ట్యూషన్లు చెప్పుకుంటూ."

"అంతకు పూర్వం ఏం చేసేవారు?" అప్రయత్నంగా ప్రశ్నించాడు. చిన్నగా నవ్వాడు ఆమాత్రం ఊహించలేరా అన్నట్లుగా. వేణు నాలిక్కరుచుకున్నాడు గుర్తువచ్చి. ట్యూషన్లు చెప్పుకుంటున్నాడంటే అతను ముందు టీచరుగా చేసి ఉండాలి. తన తెలివి తక్కువతనానికి సిగ్గుపడ్డాడు.

"ఇంతకుముందు టీచర్‌గా చేశానండి. గుంటూరు దగ్గర్లో తిమ్మాపురం అని ఒక గ్రామం ఉంది. గుంటూరు—ఒంగోలు రోడ్డు మీద, ఓ చోట దిగి ఒక మైలు తూర్పుకు నడవాలి. ఆ ఊళ్లో పనిచేసి రిటైరయ్యాను. పది హేనేళ్ల క్రితమే ఇద్దరు కొడుకుల్నీ, కూతుళ్లను ముగ్గుర్నీ వదిలి, తన దారి తను చూసుకుంది ఇల్లాలు. కాలేజీలో చేరిన కొడుకుని, ఎస్సెసెల్సీలో ఉన్న రెండో వాడినీ, అప్పుడే పెద్ద మనిషయిన పెద్ద కూతురినీ, థర్డ్ ఫారంలో ఉన్న రెండో కూతుర్నీ, నా దగ్గరే అలక, పలకలు దిద్దుకుంటున్న మూడో కూతుర్నీ చూసుకోవలసిన బాధ్యత నా మీద పడింది. నాకు రెండెకరాల మెట్ట, ఒక ఇల్లు తప్ప మరేమీ లేదు. టీచర్‌గా ఉద్యోగం చేసి నేను సంపాదించి వెనక వేసిందీ లేదు. మధ్యతరగతి కుటుంబాలలో వెనకవేయటం అన్నది ఎంత కష్టమో, కుర్రవారు మీకు తెలియకపోయినా, ఊహించటం కష్టం కాదనుకుంటాను."

ఓసారి టైమ్ చూసుకున్నాడు వేణు. ఈయన ఏం చెబుతున్నాడో, ఎందుకు చెబుతున్నాడో, ఎక్కడకు తీసుకెళతాడో అని గూడా తెలియటంలే దతనికి. ఆఫీసుకు టైమవుతూంది.

"పెద్దబ్బాయి పి. యు. సి. తో చదువు మానేసి ఉద్యోగంకోసం ప్రయత్నంలో పది హేను వందలు ఖర్చు చేసి, చివరకు ఒక కోమటి కొట్లో 70 రూపాయలజీతానికిగుమాస్తాగా చేరాడు."

ఆయన గొంతులో వేదన స్పష్టంగా ధ్వనించింది. పది హేను వందలు ఎక్కడిని అన్నది ప్రశ్న గాదు. అవి ఎక్కడైనా పుట్టించి ఉండవచ్చు. కాని అంతా చేసి కోమటి గుమాస్తా కావటమేనా అన్నది ఆయన విచారం.

"రెండో అబ్బాయి పబ్లిక్ పరీక్షల సమయంలో విపరీతంగా చదివి టైఫాయిడ్ తెచ్చుకున్నాడు. తీరా పరీక్ష అయితే వ్రాయగలిగాడు కాని, టైఫాయిడ్ తిరగ బెట్టి నెల రోజులు నాలుగు వందల ఖర్చుతో మృత్యువుతో పోరాడి ఓడిపోయాడు." కళ్లలో నీళ్లు తిరిగింది ఆయనకు. వేణు టైమ్ చూసుకున్నాడు. తొమ్మిదిన్నర! "అప్పటికే ఎదిగి గుండెల మీద కుంపట్లా ఉంది పెద్దమ్మాయి. చాలా చలాకీగా ఉండేది. చక్కని చుక్క. కాని తల్లిలేని పిల్లను ఎంతసేపని రక్షణలో ఉంచగలను, వేణుగోపాల్ గారూ! నా శాయశక్తులా దానికే లోటూ లేకుండానే చూశాను. కాని విధి బలీయమైంది. పెళ్లి కాకుండానే తల్లి అయింది. పల్లెటూరు గదా? ఇక వేరే చెప్ప నవసరం లేదనుకుంటాను. ఊరంతా పొక్కిపోయింది. బజార్లో నన్ను నిలవేశారు. నే నేమని చెప్పేది? తుండు ముఖాన కప్పుకుని ఇంటికి చేరి, విపరీతమైన ఆవేశంలో, గొడ్డును బాదినట్లు బాదాను — వాడెవడో చెప్పమని. కానీ చెప్పలేదు. గోడ దూకి వచ్చి పక్కలో పడుకుంటే సర్వమూ అప్పగించింది. కాని గోడ దూకిన వాని సంస్కారాన్ని అంచనా కట్టలేక పోయింది. వయసు, బాబూ, వయసు. ఆ ఆవేదనతో నేను కుములుతూండగానే అది అవమానం భరించలేక గన్నేరు పప్పు తిని ఆత్మహత్య చేసుకుంది ..." ముసలాయన కండువాలో ముఖం దాచుకున్నాడు.

వేణు కూడా గుండె దగ్గర ఏదో బండ పెట్టినట్లు అనుభూతి అనుభవించాడు.

కొద్ది క్షణాలలో ఆయన ముఖం తుడుచుకుని మొదలుపెట్టాడు: "అదలా అవగానే ఇక నేను నిలవలేకపోయాను. ఇంకా అప్పటికి రెండవది పెద్దమనిషి కాలేదు. అయినా ఊరుకోక నా ఎరికలోనే ఒక సంబంధాన్ని మాట్లాడాను. అబ్బాయి ఎస్సెసెల్సీ చదివాడు. ఉద్యోగం లేదు. కాని అయిదెకరాల ఆస్తి ఉంది. పెద్ద కుటుంబం. ఏడువేలు కట్నం అడిగారు. ఒప్పుకున్నాను. ఇంటికి తిరిగి వచ్చి, నే నేమై పోయినా నా పిల్ల భవిష్యత్తు బాగుండాలనే కోరికతో ఇల్లు,

---

'చక్రవర్తి'

పొలం అమ్మకానికి పెట్టాను. పల్లెటూరులో ఇల్లు ఎంత ధర పలుకుతుంది, వేణుగారూ! మొత్తంమీద తొమ్మిదీ, పది అందేసరికి గగనం అయింది. కొడుకేమైనా సాయం చేస్తాడా అంటే— 'నేనే నిన్నడుగుదా మనుకుంటున్నాను.

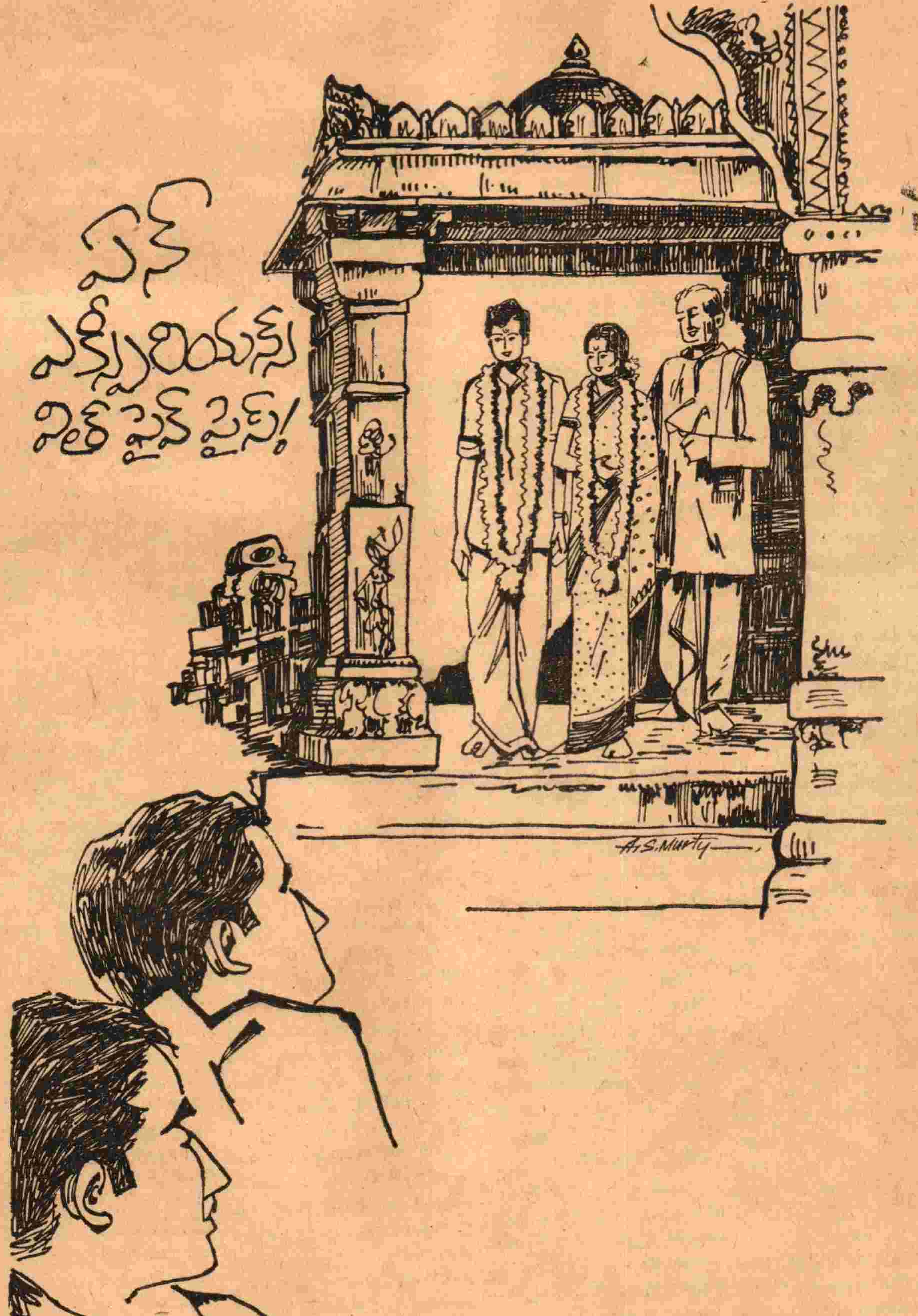
ఏస్
ఎక్స్పీరియన్స్
విత్ షైన్ ప్రైస్!
A.S.Murty

ఆ పదివేలలో రెండు వేలు నాకు సర్దవలసింది. ఇక్కడ ఆ రెండు వేలతో తాలూకాఫీసులో పని ఇప్పిస్తానని ఒక ఆయన అన్నాడు' అంటూ తిరిగి నాకే ఎసరు పెట్టాడు వాడు. ఆ పరిస్థితిలో ఏం చేసేది? అలాగే ఎలాగో ఆ పదివేలతోనే పెళ్లి జరపాలని నిశ్చయించాను. రెండువే లివ్వలేదన్న కక్షతో వాడు పెళ్లి ప్రయత్నాలకు కాదు గదా, పెళ్లికికూడా రాలేదు. అయినా, ఒక్కడినే పూనుకొని ముందుకు సాగాను. కాని, విధి బలీయం. తిరిగి దెబ్బ తిన్నాను. పెళ్లి పీటలమీద లేచిపోయారు పెద్దలు. కారణం—కట్నం చాలకపోవడమా, మర్యాదలు జరగక పోవటమా, పెట్టుబడుల ఆచారాల్లో లోపమా? అన్న దానికి 'మీ వంశం మంచిది కాదు. మీ పెద్దమ్మాయి ఎవడితోనో తిరిగి కడుపు తెచ్చుకుందటగా? మరి ఆ విషయం ఎందుకు చెప్పలేదు?' అని పేచీ పెట్టారు. 'చనిపోయిన పిల్ల అది! దాని బాగోగులు, శీల అశ్లీలాలు దానితోనే పోయాయి. దానికీ అమ్మాయి బాధ్యురా లెలా అవుతుంది?' అన్నదానికి సమాధానం రాకపోగా— 'వాడికీ, దానికీ కుదిర్చింది, రాయబారాలు జరిపింది ఇదేనట. దీని గుణం మంచిదని ఏముంది! అపభ్రష్టపు వంశం గదా మరి!' నేను నిరుత్తరుడ నయ్యాను. మనసులో ఒకటి పెట్టుకుని, పైకి ఒకటి మాట్లాడిన వారి కుబుద్ధి, సంస్కార హీనత, రాక్షసత్వం నాలో నిద్రాణమై ఉన్న ఆవేశాన్ని రెచ్చగొట్టాయి.

'సీతివమాలి, పసిదయినా చూడకుండా దానిమీద ఇంత అభాండం వేస్తారా! వంశం అపభ్రష్టమైందిమీదా, నాదా?' అంటూ ఇష్టమొచ్చినట్లు తిట్టాను. అడ్డమొచ్చిన వారిని తిట్టాను.

'మాటలు జాగ్రత్తగా రానీ. అంత మంచే అయితే, పెళ్లికి మీ పెద్దబ్బాయి రాలేదేం?'

నిరుత్తరుడి నయ్యాను.

నన్నూ, నా పిల్లల్నీ నానా దుర్భాషలూ ఆడి, వారు వెళ్ళిపోయారు. డబ్బంతా నీటి మూటలా ఖర్చయింది. కట్నానికని ఇచ్చిన డబ్బయినా తిరిగి ఇమ్మని కబురంపాను. 'మీ రిచ్చిన ముష్టి డబ్బులు మాకేమీ అక్కర్లేదు. అన్నీ మీ పిల్లకే పెట్టాము' అంటూ తప్పుడు లెక్కలు కట్టి రెండు వందలు తిప్పి పంపారు.

ఏం జేసేది, బాబూ!"

వేణుకు తలనొప్పి వచ్చేసింది. కోపం వస్తోంది. పది అవుతూంది. పదికన్నా తను బయలుదేరాలి. ఇదంతా కాకమ్మ కథలా తోచింది. బస్‌స్టాండులో—'కోడలు హాస్పిటల్లో ఉంది, బాబూ, ఒక అయిదు పైసలు తక్కువైంది భోజనానికి. మీ దయ, బాబూ!' అంటూ వెంటబడే పెద్ద మనిషి గుర్తు వచ్చాడు. అదే రకమా ఇది కూడా? ఆమాత్రం దానికి మరి ఇంత కథ ఎందుకు? టైము వేస్టు! కడుపులో ఆకలి నకనకలాడుతూంది. చిరాకుతో అటూ ఇటూ కదులుతూ, "త్వరగా ముగించగలరా, శివరామయ్య గారూ? నాకు టైమవుతూంది" అన్నాడు. చిరాకు స్పష్టంగా బయట పడింది మాటల్లో.

"తప్పకుండానండి. ఆ పరిస్థితుల్లో మీరుంటే ఏం చేసేవారు?"

"అంటే నాకూ అలాటి అనుభవాలు కావాలనా?"

అనుకోని ఈ ప్రశ్నకు దెబ్బ తిన్నాడు శివరామయ్య. "ఎంత మాట! పగవారికి కూడా వద్దు ఆ అనుభవాలు. అటువంటి పరిస్థితుల్లో, ఏం చేయాలో తోచని పరిస్థితుల్లో రిటైరయ్యాను, బాబూ! జీవనాధారమూ పోయింది. కొడుకాదరిస్తాడేమోనని వెళ్ళాను, ఇద్దరు పిల్లల్నీ తీసుకుని. వాడి గడపెక్కితే నానా దుర్భాష లాడి, 'నీ మూలానే నేను కోమటి గుమాస్తా నయ్యాను. నా కానాడే కాలేజీ చదువు పూర్తిగా చెప్పించి ఉంటే మంచి ఉద్యోగం వచ్చేది. ఈ నాడు నేనేం తినగలను, నీకేం పెట్టగలను! వెళ్ళు, నీ దోవ నీవు చూసుకో' అంటూ గెంటేశాడు.

పెద్దలు పిల్లల దగ్గర్నుంచి ఇలాటి రెస్పాన్సే జీవితంలో ఏనాడూ రాకూడదని కోరుకుంటారు. ప్రతి తండ్రీ, ముసలితనంలో తను కష్టపడి పెంచి పెద్దచేసిన కొడుకులు తన నేదో హంస తూలికా తల్ప మెక్కిస్తా రనుకుంటాడు. ఎక్కించాలనీ కలలు కంటాడు. కాని, ఆ ఒక్క కోరికతోనే జీవితాన్ని దుర్గమం చేసుకుంటాడు. ఆ కోరికే లేకపోతే, ఆ బాధా ఉండదు. ఆ కోరిక పెంచుకుని, కొడుకుమీద పెంచుకున్న ఆశలు భగ్నమైపోతే ఆ కొడుకుని కొడుకు లాగా ఆదరించలేడు. ఆ ప్రేమబంధం తెగిపోతుంది. జీవిత కాలపు పరిచయాలు మిగులుతాయి. అంతే!

నేనూ అలాగే అయాను.

ఏమీ చేయలేని అశక్తతతో, అసహాయతతో నన్ను క్రుంగదీస్తుంటే ఎవరో సలహా చెప్పారు — 'రాజధానీ నగరం చేరండి. ఏదోవిధంగా బ్రతకలేకపోరు. మీ వంశం పరువు ప్రతిష్ఠల గురించి అక్కడ పట్టించుకునే వాడూ ఉండడు. కాలం కలిసి రాక పోతుందా?' అని. అలాగేనంటూ, గత్యంతరం లేక, పిల్లల్ని తీసుకుని, పొట్ట చేతో పట్టుకుని ఇక్కడకు చేరాను, బాబూ!"

"ఇంతకూ నన్నేం చేయమంటారు, చెప్పండి?" విసుగ్గా ప్రశ్నించాడు వేణు.

"చెబుతాను, బాబూ! అలా వచ్చిన తరవాత ఇక్కడి మనుషుల మంచితనంతో నిలదొక్కుకున్నాను. భుక్తికి మార్గం కల్పించుకున్నాను. ఏదో విధంగా నలుగుర్నీ వేడుకుని, చందాలు అడుక్కుని, పిల్ల పెళ్లి కూడా చేశాను—గుళ్ళో! ఇంతలో రెండో పిల్ల పెళ్లీడు కొచ్చింది, వేణుగోపాల్‌గారూ! అమ్మాయి చక్కని చుక్కలాగా ఉంది. శీలవతి. చదువు మాత్రం లేదు. ఉత్తరాలు చదవగలదు. వ్రాయగలదు. అంతకుమించి రాదు. దానికి కూడా పెళ్లి చేస్తే నా బాధ్యత తీరుతుంది అనే ఉద్దేశంతో ఇలా వచ్చాను."

ఉపోద్ఘాతమంతా బాగానే ఉంది. కాని, అసలు విషయం నాన్చేసరికి చిర్రుమంది వేణుగోపాల్‌కి. టైము చూసుకున్నాడు. పదయింది.

ఆరోగ్యపరంగా

ఉగాది ఆచరణం

హిందువుల శాస్త్ర, పురాణేతిహాసాలు, ఆచారాలు కేవలం శుష్క సంప్రదాయాలు కావు. ప్రతి ఆచారమునూ, సంప్రదాయమునూ ఏదో ఒక సదుద్దేశ్యమును మనసునందు ఉంచుకొనే మన పూర్వులు నిర్ణయించారు. మానవుడు ఆనందోత్సాహాలతో ఆచరించే సదాచారాల స్వరూపాలే పర్వదినాలు. అట్టి పర్వదినాలలో ఆబాలగోపాలం ఆడంబరంగా జరుపుకొనే పర్వదినం ఉగాది.

మన పర్వదినాలు కేవలం ఆనందదాయకములే గాక, ఒక్కొక్క పండుగ ఒక్కొక్క విధమైన ఆరోగ్య చర్యకు ప్రతీకగా ఉన్నది. ఆరోగ్యం దృష్ట్యా ఉగాది పర్వానికి అత్యంత ప్రాధాన్యం ఉంది. ఉగాదినాడు వేపపూత పచ్చడి తినే ఆచారం ఉన్నది. ఈ పచ్చడిని సేవించే ఆచారంలోని ఆరోగ్యమునకు సంబంధించిన ఉద్దేశ్యాన్ని ఆరోగ్య గ్రంథాలు ఇలా వివరిస్తున్నవి:

"పారి భద్రస్య పత్రాణి కోమలాని విశేషతః ... కృత్వా భక్షయే ద్రోగ శాంతయే" అను శ్లోకమునందు వేపపూత పొడి చేసి అందులో ఉప్పు, ఇంగువ, మిరియాలు, జీలకర్ర, వాము కలిపి పచ్చడి చేసి భుజించిన సర్వ రోగ శాంతి కలుగునని ఆయుర్వేద గ్రంథంలో చెప్పబడినది.

"నింబపత్రం స్మృత్యం నేత్ర్యం" అని భావ ప్రకాశ ఆయుర్వేద గ్రంథంలో లిఖించబడి ఉన్నది. వేపాకు నేత్రాలకు చాలా మంచిది. నోటి యొక్క అరుచిని, కుష్ఠురోగాన్ని కూడా హరిస్తుందట.

ఇన్ని ఆరోగ్య సూత్రములను దృష్టిలో ఉంచుకొని మన ప్రాచీనులు ఉగాది పచ్చడి సేవించే ఆచారాన్ని ఏర్పరిచారు.

ఉగాదినాటి ఉదయం అభ్యంగన స్నానం తప్పనిసరిగా ఆచరించాలని వ్రత గ్రంథాలు పేర్కొంటున్నాయి. "అభ్యంగం కారయే న్నిత్యం సర్వే ష్వంగేషు పుష్టిదం" —అభ్యంగన స్నానం వలన అన్ని అవయవాలకు పుష్టి కలుగుతుంది. కొన్ని చోట్ల పంచత్వక్కులను—అనగా మర్రి, మామిడి, నేరేడు, అత్తి, జువ్వి పట్టలు—నీటిలో నానవేసి ఆ నీటితో అభ్యంగన స్నానం చేస్తారు. అవి కరిగిన నీటిలో స్నానం చేయుట వలన కంటికీ, మెదడుకూ ఆరోగ్యకరమట.

ఇక ఉగాదినాడు గృహములూ, గృహ ప్రాంగణములూ పరిశుభ్రం చేయడం, వ్యాధి కారకమైన సూక్ష్మ జీవులు నశించేలా గోడలకు వెల్ల వేయించడం, ముంగిట్లో ఆవుపేడతో కళ్లాపు చల్లడం, ముగ్గులు వేయడం మున్నగు ఆచారాలన్నీ ఆరోగ్యం దృష్ట్యా నిర్ణయించబడినవే!

ఉగాదినాడు కొన్ని ప్రాంతాలలో రామాలయాలలో కొత్త బెల్లంతో తయారుచేసిన పానకాన్ని అందరికీ ఇస్తారు. శిశిరం గతించి ఎండలు మండే రోజులు వచ్చే ఉగాది సమయంలో బెల్లం పానకం శరీరానికి చల్లదనాన్ని కలిగిస్తుంది. అంతేగాక బెల్లం జీర్ణశక్తిని కూడా కలిగిస్తుందని, బలవర్ధకమైనదని 'శుశ్రుత' అనే ఆయుర్వేద గ్రంథంలో వర్ణించబడి ఉంది.

ఆయా ఋతువుల శీతోష్ణస్థితి భేదములను బట్టి ఆయా నిర్ణీత కాలములందు వచ్చు పండుగల సందర్భంలో అనేక ఆరోగ్య సూత్రాలను ఆచారాలు, సంప్రదాయాలను పేరుతో ఆచరణలోకి తెచ్చిన మన ప్రాచీనుల దూరదృష్టికి అంజలి ఘటిద్దాం.

—గునుపాటి భోగీశ్వరం

"అంటే మీ అమ్మాయిని చేసుకోమని అడగటానికి వచ్చారా?"

శివరామయ్యమీద పిడుగు పడినట్లయింది. ఇందాకటి నుంచి శ్రద్ధగా వింటున్నట్లు కనిపిస్తున్న వేణుగోపాల్ నుంచి అటువంటి ప్రశ్న వచ్చేసరికి నోరాడలేదు సమాధానానికి.

"అయితే మీ ఆశ చంపుకోవచ్చు, శివరామయ్యగారూ ..." శివరామయ్య నోరు మెదపటం చూసి వారిస్తూ, "వినండి, నాకు పెళ్ళయింది. నా భార్య అందగత్తె. ఆరోగ్యవంతురాలు. నెల క్రితమే కాన్పుకి పుట్టింటికి వెళ్ళింది. చాలా? అనవసరంగా ఇంతసేపూ మీ టైము వృథా చేసుకున్నారు, నా టైమునీ వృథా చేశారు" అన్నాడు లేస్తూ.

శివరామయ్య గొంతు కేదో అడ్డం పడ్డట్లయింది. బలవంతాన మాటలు పెగుల్చుకుంటూ, "వేణుగోపాల్ గారూ! చివర్లో తొందర పడుతున్నారు. నేను మిమ్మల్ని పెళ్లి కొడుగ్గా చూడటానికి రాలేదు. పెళ్లికొడుకుని నిశ్చయించాను" అంటూండగా, వేణు అందుకుని—"పురోహితుడుగా పని చెయ్యమనటానికి వచ్చి ఉంటారు. అంతేనా?" అన్నాడు. అతని ముఖంలో కోపం, టైమంతా వేస్టయిందన్న చిరాకు ప్రతిబింబించాయి.

"అలా అనకండి. కేవలం నాకు సహాయం చేయమని అర్థిస్తున్నాను. తలా అయిదు రూపాయలు ఇస్తూ వచ్చారు. ఇక పెళ్లి చేసి, ఒక తెలుగింటి ఆడపడుచు కొక ఇల్లు ఏర్పరచిన వారవుతారు. మీరూ సానుభూతితో ఆలోచించండి."

"సారీ, శివరామయ్యగారూ! నగరంలో యాంత్రిక జీవనానికి అలవాటుపడ్డ వాళ్లం. అంత సానుభూతితో ఆలోచించటానికి కాలం చాలదు. జీవితమూ చాలదు. క్షమించండి" అంటూ టవల్ మీద వేసుకుని బాత్ రూములోకి నడిచాడు.

శివరామయ్య అలాగే కూర్చుండిపోయాడు. తన శ్రమ అంతా వృథా అవుతుందేమోనన్న బాధ, అయిందేమోనన్న ఆవేదన మింగివేస్తూ కూర్చుండిపోయాడు.

తిరిగి వచ్చిన వేణుకి అయిలాగా కూర్చుండిపోయిన శివరామయ్య కనుపించాడు.

"మీ రింకా వెళ్లలేదూ?"

ఛెళ్ళు మన్నది ప్రశ్న. శివరామయ్య వెంటనే లేచి నిలుచున్నాడు.

"క్షమించాలి. మీ అమూల్యమైన కాలాన్ని వృథా చేశాను."

"ఇప్పు డేమనుకున్నా అయిందేదో అయింది. ఇక మీరు వెళ్లవచ్చు."

శివరామయ్య తటపటాయించాడు. ఏమిటన్నట్లు చూశాడు.

"సహాయంగా మీకు తోచింది—చివరకు రూపాయైనా సరే, అయిదు పైసలైనా సరే ఒక పెళ్లి జరగటానికి తోడ్పడుతుంది, వేణుగోపాల్ గారూ! అంతకన్నా నేనేమీ అర్థించటం లేదు. సాటి మానవుడుగా నా పరిస్థితి నర్థం చేసుకొని సహాయం చేయమని వేడుకుంటున్నాను."

వేణు నవ్వాడు. "అసలు మీరు చెప్పిన కథ నిజమని నమ్మే దెట్లా! కూటికోసం కోటి విద్యలు, మాస్టారూ! చెప్ప నవసరం లేదు. ఈ కాలంలో ఎవర్నీ నమ్మలేము. అంతగా ప్రాధేయపడుతున్నారు గనక ఇదిగో నాకు తోచింది. ఇక నడవండి" అంటూ గబగబ బట్టలు వేసుకుని, జేబులో దొరికిన నాణెం ఆయన వణుకుతున్న చేతిలో పెట్టి బయటకు నడిచాడు. వెనకాలే గుప్పిట మూసి నడిచాడు శివరామయ్య. రూముకు తాళం వేసి, వెనకనే నిలబడి ఉన్న శివరామయ్యను చూడనైనా చూడకుండా చకచక నడుస్తూనే వెళ్లిపోయాడు వేణు.

చేతిలో మెరుస్తున్న అయిదు పైసల నాణాన్ని చూచుకుంటూ నిలబడిపోయాడు శివరామయ్య.

ఆ సాయంత్రం తిరిగి గది తలుపు తీస్తున్న వేణుకి ప్రొద్దుటి సంఘటన గుర్తు వచ్చింది. గర్వంగా నవ్వుకున్నాడు.

'లేకపోతే కథ అల్లి తనను ఫూల్‌ను చేసి ఆడించాలనుకున్నాడు ముసిలాడు. తనకు ఇలాటి వాళ్లతో బాగా అనుభవమే. నిజం కనుక్కునేసరికి చిత్తయిపోయాడు. మారాడకుండా బయటకు నడిచాడు' అనుకుంటూ నవ్వుకున్నాడు.

వారం రోజులు గిర్రున తిరిగాయి. ఆ రోజు శనివారం.

"ఒరేయ్! వేంకటేశ్వరస్వామి కోవెలకు వెళ్లి వద్దామురా!" దీక్షితులు కదిలించాడు.

"ఎందుకురా? దేవుడిని చూడాలనిపిస్తూంది ఏమిటి?" వేణు నవ్వాడు.

"అబ్బే, అదేం లేదనుకో ..." నసిగాడు దీక్షితులు.

"అయినా హైదరాబాదు మూలల నుంచి గూడా ఇక్కడకు వస్తారు దేవుడిని చూడటానికి. మన మింతవరకూ వెళ్లలేదు కదా? ఓసారి వెళ్లి వద్దామని."

దీక్షితులు సమర్థన వింటే నవ్వు వచ్చింది.

"సరోజగాని వస్తానం దేమిటి?"

గతుక్కుమన్నాడు దీక్షితులు.

"సరే, పద. చూస్తైనా వంతోషిద్దాం. పుణ్యం సంపాదించుకుందాం" అంటూ దారి తీశాడు.

స్వాగతము

దూపాటి సంపత్కుమారాచార్య

త్రలిరాకు తోరణావళిగూర్చి ఋతురాజు
యానతుం డయ్యె నాహ్వానమునకు!

అందంద మకరంద బిందుల సుమబాల
యలరి వచ్చినది యర్ఘ్యమ్ము గూర్ప!

కలకలా రావమ్ము గలుగ కోకిల బాల
గళము విప్పెను మంత్ర గానమునకు!

తొలిమూలు ఫలముల నెలమావి తలదాల్చి
వెలయించె నేడె. నైవేద్యమునకు!

యెడద వాకిలి తెరచి రీ యెడ జనాళి
ప్రతి గృహాభ్యంతరోత్సవ ప్రతిమ వగుచు
నిత్య వాసంత శోభల నింప రమ్ము
కదలిరా! "పరీధావి" యుగాది లక్ష్మి! ★

"ఎవర్ని?" వేణు సనుమానంగా చూస్తూ అడిగాడు.

"నీవు సరోజను. నే నా దేవుడిని."

"అమ్మయ్య! అయితే పద" అంటూ వెంబడించాడు.

గుడి మెట్ల దగ్గరే ఎవరో నిలిపివేసినట్లు నిలబడిపోయాడు వేణు. కాళ్ళు సాగలేదు. కాళ్ళు వణికాయి ఒక క్షణం. అతని చూపులు కొత్త పెళ్లికొడుకునీ, పెళ్లి కూతుర్నీ వెంటబెట్టుకుని మెట్లు దిగుతున్న ముసలాయన మీద ఉన్నాయి.

"ఏమిరా?" దీక్షితులు అడిగాడు ఆయోమయంగా.

మాట్లాడలేదు వేణు. అతనిహృదయాన్నెవరో కలిచివేసినట్లయింది. "అసలు మీ కథ నిజమని నమ్మక మేముంది, శివరామయ్యగారూ!"

వేణుని చూశాడు శివరామయ్య.

ఆనందంతో చేతులూపుతూ, "వేణుగోపాల్ గారూ!" అని పిలిచాడు శివరామయ్య.

ఛెళ్ళుమని కొట్టినట్లయింది వేణుకి.

ఇంతలో దగ్గరగా వచ్చారు వాళ్ళు. ఆ అమ్మాయి ముఖంలో పసితనం, అమాయకత్వం మూర్తీభవించాయి. చామనచాయ రంగు. ఆ అబ్బాయి కూడా అందగాడే. పసుపు బట్టల్లో విందుగా ఉన్నారు.

శివరామయ్య వేణుగోపాల్ చేతిలో అక్షత లుంచుతూ, "చూడండి, వేణుగోపాల్ గారూ. మా చివరి అమ్మాయి ఇది. ఇక నా బాధ్యత తీరిపోయింది. రామా, కృష్ణా అంటూ కాలం గడపగల నిక. వీరికే ముందు ఎంతో జీవిత ముంది. వారి జీవితం మూడు పువ్వులు ఆరు కాయలు కావాలని కోరుతూ ఆశీర్వదించండి!" అన్నాడు.

కళ్లలో నీళ్ళు తిరుగుతూండగా, అక్షత లుంచాడు వారి శిరస్సు మీద. వారు ఇతనెవరో తెలియకపోయినా, వంగి నమస్కరించారు.

"వస్తానండి!" అంటూ చరచరా ముందుకు నడిచి వెళ్లిపోయాడు వేణుగోపాల్. శివరామయ్యగారి ముఖం చూసే ధైర్యం లే దతనికి. చూడలేదు. ఆ నిజాయితీ ముందు తలి ఎత్తలేడు.

"ఏమిట్రా? ఎవ రాయన?" దీక్షితులు అడిగాడు.

దేవుడి హారతి కళ్లకద్దుకుంటున్న వేణు, ఏమీ మాట్లాడలేదు. మాట్లాడలేడని తెలుసు.

ఎదురుగా స్వామి నవ్వుతున్నట్లనిపించింది. *